

Edebiyatı sadece eğitim aracı görmek sığ bir yaklaşımdır

Özgürleşmeden korkan yönetimlerin yasakçı yaklaşımlar sergilediğini söyleyen Mine Soysal: "Okuma kültürünün gelişmesinin önündeki en büyük engel, edebiyatı salt eğitmek için kullanmak isteyen sığ ve didaktik yaklaşımlardır"

GÜLŞAH ELİKBANK gulsahelikbank@gmail.com

Edebiyat dünyasında; sansürlenmiş kitaplar, mısraları atılan yüzyıllık şiirler, eleştiriden yoksun edebiyat kültürü daha birçok şey konuşuluyor. Biz de **Günişığı** Kitaplığı'nın Genel Yayın Yönetmeni Mine Soysal'la bir araya geldik ve edebiyatın her halini konuştuk.

» Bu yıl İstanbul Kitap Fuarı'nın da ana teması da olan Çocuk ve Gençlik edebiyatı son üç yılda yükselişe geçti. Bu durumu neye bağlıyorsunuz?

Çocuk ve gençlik edebiyatı, son yıllarda yayıncılığımızın gülen yüzü oldu. Günümüzde pek çok yayınevi bu alana girmeye hevesli. Buna karşın çocuk ve gençlik edebiyatına ayrılan yer; edebiyat dergilerinde, kitap eklerinde hâlâ çok sınırlı; gazete, televizyon ve radyodaysa yok diyebiliriz. Kent merkezlerine uzak konumu nedeniyle ancak özel organizasyonla gidilebilen İstanbul Kitap Fuarı'nın asil ziyaretçileri ise okul grupları. Daha çok okulun dikkatini kitap fuarına çektiğine bakılırsa evet, bu tema için geç kalındı.

» Edebiyatın fazlaca ticarileştiğini düşünüyor musunuz? Popüler edebiyat diye bir kavramın olması sizce normal mi? Her dönem kendine özgü bir "popüler edebiyat" sepeti yaratıyor. Dönemsel modalarla biçimlenen kültürel öğeler gibi, okuma kültürümüz de sürekli değişim ve dönüşüm içinde. Nitelikli edebiyat ırmağı hiçbir engelle karşılaşmadan, bütün gücüyle akarken, çeşitli okuma gereksinimlerine cevap verilmesi kötü değil. Önemli olan, nitelikli edebiyata verilen önem, ona çekilen dikkatin yeterli olup olmadığı. Ülkemizde pek çok konuda olduğu gibi edebiyatta da ancak popüler olabilenin bilinme, beğenilme olması elbette çok önemli bir sorun.

» Edebiyatı eleştirinin öldüğünü söyleyenler var. Sizce edebi eleştiride çocuk ve gençlik edebiyatı ne durumda? Bu konuda yetişmiş eleştirmenler var mı?

Edebiyat her zamankinden daha çok eleştiriye gereksinim duyuyor. Günümüzde edebiyatı ve yaratı sürecini biçimleyen, etkileyen dinamikler de daha kar-

maşık ve çok yönlü çalışıyor. İletişim teknolojileri sayesinde bireysel paylaşımlar ve yaygınlaşma olanakları tarihteki en yüksek noktasında. Tanıtım içerikleriyle edebiyat eleştirisi arasındaki farklar hızla zayıflıyor; edebiyat eleştirisi gün geçtikçe eksilen, ender bulunan bir uzmanlık haline geliyor. Yayıncılığımızın henüz en genç dallarından olan çocuk ve gençlik edebiyatında gerçek anlamda eleştiri-den söz etmek için henüz çok erken.

» Son dönemde art arda kitaplar hakkında araştırmalar açılmaya başlandı. Üstelik bunlar velilerin başvurusu ile gerçekleşiyor...

Günişığı Kitaplığı, edebiyatın, kitapların her koşulda ve nedenle sansür edilmesine, yasaklanmasına her zaman karşı çıktı. Sansürün olağanlaşmasında en büyük etken, özgürleşmeden ve demokrasiden korkan yönetimlerin denetlemeci, yasakçı yaklaşımlarıdır. Bunun yanı sıra, halkın sanattan ve bilimden uzak yaşamaktan; eğilimlerini maddi gereksinimlerin, geçici modaların belirlemesinden rahatsızlık duymaması da aynı oranda etkilidir. Öte yandan günümüzde okuma kültürümüzün gelişmesinin önündeki en büyük engel, edebiyatı eğitim aracı olarak gören, salt eğitmek için kullanmak isteyen sığ ve didaktik yaklaşımlardır.

» Adana Kitap Fuarı'nda, bir öğrenci, öğretmeninin içinde vampir geçen kitabını yırtıp çöpe attığını anlatmış size. Fantastik edebiyatın gördüğü bu muamelenin nedeni sizce ne?

Yaşanan her açıdan trajik bir paylaşımdı. Edebiyatın mucizevi etkilerini kendinde keşfetmemiş eğitimcilerin, ebeveynin, çocukları ve gençleri okumaya davet edebilmesi mümkün değil. En eğitilmiş ebeveyn bile bir edebiyat metninin çocuğu için "zararlı" olabileceğini düşünemiyor. Pek çok öğretmen fantastik, bilimkurgu, polisiye, çizgi roman gibi çocukları okumaya, edebiyata yakınlaştıran çok önemli bazı kitapların okunmaması gerektiğine inanıyor. Ne yazık ki büyük çoğunluk, insanın kendini ve dünyayı değiştirebilmek için en çok gereksinim duyduğu merak etme ve hayal kurma yetilerini en hızlı bu türlerin hareketi geçirdiğini, derinden etkilediğini düşünemiyor. Yetişkin dünya artık çocuklarına güvenmek, onları kitaplarda olsun özgür bırakmak ve ancak okudukça daha nitelikli okumalara cesaret edilebileceğini kabul etmek zorunda.

'Edebiyatı önemli olan okuyucuda iz bırakması'

» **Günişığı** Kitaplığı olarak, yabancı yazarların yayın haklarını alırken, kitabın yurtdışında çok satmış olması seçiminizi etkiliyor mu?

Bu bizi kesinlikle etkilemiyor. Hatta bazı durumlarda edebi niteliğiyle ilgili işkillenmemize bile neden olabiliyor. Daha çok irdeliyor, daha farklı açılardan da değerlendiriyoruz. Bize göre edebiyatın çok ya da az "satılması" önemli değil. Önemli olan, edebiyatın okunması ve okuyan yaşamlarda iz bırakması, yaşantıları hiç hissettirmeden etkilemesi, değiştirmesidir.

» 'Çıtır Çıtır Felsefe' dizinizi çok beğeniyorum. 'Oğlanlar ve Kızlar' adlı kitabın bazı okullarda tepki aldığı doğru mu?

Bu dizimizi her yaşta okur çok seviyor. Pek

çok okul öğrencilerine öneriyor. Felsefi kavramları günlük yaşamdan örnekler üzerinde sorular sorarak düşündürülen bu özgün diziyi dördüncü sınıftan itibaren öneriyoruz. Bazı okulların, dizinin çocukların en çok merak ettiği ve okumak istediği kitaplarından olan Oğlanlar ve Kızlar'ı yasakladığını öğreniyoruz. Kitapta her iki cinsiyet de, duygusal, düşünsel, biyolojik farklılıklarıyla felsefi anlamda ele alınıyor. Biyolojik farklılıklarını belirtirken doğallıkla vajına ve penis gibi organ adlarının kullanılması ülkenin en büyük okullarının bile kitabı yasaklamasına neden olabiliyor. Velilerinin itirazlarını, kuşkularını entelektüel anlamda gideremeyen, maddi kaygılarla bundan çekinen eğitim kurumlarının yasakçı, sansürcü yaklaşımı en çok öğrencisine zarar veriyor.